

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Poznaniu

LPO.411.002.05.2020

Pan
Grzegorz Wojtera
Wójt
Gminy Suchy Las

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

D/20/090 - Pomoc gmin w zakresie dożywiania dzieci i młodzieży w czasie trwania epidemii COVID-19

I.

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka
kontrolowana

Urząd Gminy Suchy Las¹,
ul. Szkolna 13, 62-002 Suchy Las

Kierownik jednostki
kontrolowanej

Grzegorz Wojtera – Wójt gminy Suchy Las, od 22 listopada 2018 r.²

Zakres przedmiotowy
kontroli

Skuteczność podejmowanych przez gminę działań mających na celu ograniczenie niedożywienia dzieci i młodzieży w czasie trwania pandemii COVID-19.

Okres objęty kontrolą
Podstawa prawna
podjęcia kontroli

Lata 2020-2021 (do 12 lutego 2021 r.).

Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli³

Jednostka
przeprowadzająca
kontrolę

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Poznaniu

Kontrolerzy

1. Paweł Siuda, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LPO/168/2020 z 18 grudnia 2020 r.
2. Joanna Piasecka-Girguś, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LPO/171/2020 z 21 grudnia 2020 r.

(akta kontroli str. 1, 2)

¹ Dalej zwany – Urzędem.

² Zaświadczenie o wyborze wójta gminy Suchy Las z 23 października 2018 r., który złożył ślubowanie na sesji Rady Gminy Suchy Las w dniu 22 listopada 2018 r.

³ Dz. U. z 2020 r. poz. 1200, dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna⁴ kontrolowanej działalności

Urząd zapewnił w latach 2019 i 2020 finansowanie i realizację zadań pomocowych w zakresie dożywiania dzieci i młodzieży. Podejmowane działania i wdrożone regulacje w czasie trwania ww. pandemii wpłynęły na utrzymanie dotychczasowego poziomu pomocy udzielanej przez Gminę w tym zakresie.

W kontrolowanym okresie mieszkające na terenie Gminy Suchy Las dzieci i młodzież otrzymywały pomoc w zakresie dożywiania w związku z przyjęciem uchwałą Rady Gminy Suchy Las programu osłonowego w zakresie dożywiania pn. „Pomoc gminy w zakresie dożywiania” na lata 2019-2023⁵ i rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu”⁶. Wobec wskazania w przywołanej uchwale Rady Gminy, że koordynatorem programu osłonowego jest Ośrodek Pomocy Społecznej w Suchym Lesie (dalej: OPS) Urząd dysponował tylko danymi finansowymi, koniecznymi do sporządzenia sprawozdań budżetowych oraz danymi o zakresie i formach udzielanego wsparcia raportowanymi przez OPS w formie sprawozdań z działalności ośrodka przekazywanych Radzie Gminy. W związku z ustaleniami kontroli przeprowadzonej równolegle w OPS, NIK wskazuje na potrzebę zwrócenia uwagi na konieczność zachowania ciągłości realizacji obowiązków gminy w zakresie dożywiania, określonych w art. 7 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym⁷ i art. 17 ust. 14 ustawy o pomocy społecznej.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

Opis stanu faktycznego

1.1.. Zgodnie ze statutem OPS⁸, zadania w zakresie dożywiania były realizowane przez OPS, który w okresie objętym kontrolą realizował Program rządowy. Od początku 2019 r. w gminie Suchy Las obowiązywał program osłonowy, utworzony w związku z ustanowieniem Programu rządowego, obejmujący mieszkańców Gminy (szczegółowo omówiony na str. 8 wystąpienia). W gminie Suchy Las poza Programem rządowym i stanowiącym jego pochodną – programem osłonowym, nie realizowano innych programów w zakresie dożywiania.

(akta kontroli str. 271-277)

Wójt gminy Suchy Las (dalej: Wójt) udzielił dyrektorowi OPS oraz zastępcy dyrektora OPS upoważnień do wydawania decyzji administracyjnych w indywidualnych sprawach z zakresu pomocy społecznej należących do właściwości gminy.

(akta kontroli str. 220-225)

⁴ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁵ Wprowadzono uchwałą nr IV/50/19 Rady Gminy Suchy Las z dnia 31 stycznia 2019 r., dalej zwany programem osłonowym.

⁶ Przyjęty uchwałą Rady Ministrów z 15 października 2018 r.; M.P. poz. 1007., dalej zwany Programem rządowym.

⁷ Dz. U. z 2020 r. poz. 713 ze zm.

⁸ Przyjętym uchwałą nr XVII/151/12 Rady Gminy Suchy Las z 26 stycznia 2012 r., zmienioną uchwałą nr XVIII/159/12 tejże Rady z dnia 23 lutego 2012 r.

W Gminie 23 marca 2020 r. określone zostały przez Wójta szczególne formy udzielania pomocy dla jej mieszkańców w związku z wystąpieniem lub możliwością wystąpienia sytuacji kryzysowej związanej z epidemią COVID-19⁹.

(akta kontroli str. 278, 279)

Sekretarz Gminy wyjaśniła, że Wójt został poinformowany przez OPS o wprowadzonych w tej jednostce zasadach udzielania pomocy w zakresie dożywiania, określonych zarządzeniem dyrektora OPS z 1 kwietnia 2020 r. w sprawie wprowadzenia zasad przyznawania zasiłku celowego na zakup posiłku lub żywności, ustalającego wysokość świadczeń pieniężnych na ten cel, z możliwością ich zamiany w zależności od sytuacji rodziny. Sekretarz Gminy podała również, że w Urzędzie nie prowadzono wykazu placówek realizujących dożywianie, bowiem zajmuje się tym OPS.

(akta kontroli str. 6, 7, 10-78, 220-225, 262-265)

W latach objętych kontrolą NIK, w ewidencji skarg i wniosków prowadzonej w Urzędzie, nie odnotowano żadnej skargi na działanie Urzędu lub OPS, dotyczącej dożywiania dzieci i młodzieży. W Urzędzie, w tym okresie nie planowano i nie przeprowadzono audytu wewnętrznego realizacji zadań dotyczących dożywiania. W tym zakresie nie przeprowadzono również żadnej kontroli, zarówno wewnętrznej, jak i zewnętrznej.

(akta kontroli str. 7, 226-255)

1.2. Gmina, poza realizacją Programu rządowego, nie korzystała z możliwości aplikowania w programach rządowych i resortowych dotyczących działań na rzecz ograniczenia zjawiska niedożywienia dzieci i młodzieży, w tym w szczególności w trakcie trwania epidemii COVID-19. Gmina Suchy Las w 2020 r. i w okresie od 1 do 20 stycznia 2021 r. nie otrzymywała informacji o możliwości aplikowania w programach mających na celu zapewnienie wsparcia w zakresie dożywiania.

(akta kontroli str. 256-259)

Mieszkańcy Gminy Suchy Las korzystali z pomocy oferowanej w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa przez współpracujący z OPS Caritas-Suchy Las - realizatora tego programu na terenie gminy.

(akta kontroli str. 146-148)

W 2019 i 2020 r. umowy¹⁰ na przekazanie dotacji celowej na dofinansowanie zadania własnego w zakresie modułu 1 i modułu 2 Programu rządowego zawierane były między Wójtem, a Wojewodą Wielkopolskim w marcu. Przedmiotem umów było przyznanie przez Wojewodę Gminie dotacji celowej z przeznaczeniem na dofinansowanie zadania własnego gminy w zakresie dożywiania. Wysokość

⁹ Zarządzenie nr 46/2020 Wójta Gminy Suchy Las z dnia 23 marca 2020 r. w sprawie szczególnych form udzielania pomocy dla lokalnej społeczności Gminy Suchy Las w związku z wystąpieniem lub możliwością wystąpienia sytuacji kryzysowej z powodu rozprzestrzeniania się wirusa SARS CoV-2 na obszarze Gminy Suchy Las.

¹⁰ Na 2019 r. - umowa nr 181/PSD/2019 z 20 marca 2019 r., aneksowana 2 lipca 2019 r. i 3 października 2019 r., a na 2020 r. - umowa nr 181/PSD/2020 z 23 marca 2020 r., aneksowana 10 lipca 2020 r. i 2 października 2020 r.,

przyznanej dotacji wynosiła 67 795 zł¹¹ w 2019 r. i 61 110 zł¹² w 2020 r. Dotacja w ramach modułów 1 i 2 Programu rządowego przeznaczona była na udzielenie wsparcia osobom spełniającym kryterium dochodowe w wysokości 150% kryterium, o którym mowa w art. 8 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej: w formie świadczeń niepieniężnych w postaci zasiłku, w formie świadczeń pieniężnych w postaci zasiłków celowych na zakup posiłku lub żywności oraz świadczeń rzeczowych w postaci produktów żywnościowych. Przewidywany koszt realizacji zadania w ramach modułu 1 i 2 w umowie na 2020 r. oraz w 2021 r., na który do dnia zakończenia czynności kontrolnych NIK nie zawarto jeszcze umowy (a złożono wnioski o przystąpieniu do programu), był identyczny i wynosił 140 000 zł, natomiast w umowie na 2019 r. ustaloną pierwotnie wartość obniżono aneksem na 96 500 zł.

(akta kontroli str. 204-219)

Łączny koszt dożywiania realizowanego przez gminę Suchy Las wynosił w 2020 r. 104 844,29 zł¹³, w tym 62 608,54 zł z dotacji i 42 235,75 zł ze środków własnych. W Programie rządowym rozliczono 101 308 zł, w tym 62 608,54 zł z dotacji i 42 235,75 zł ze środków własnych 38 699,75 zł. W 2019 r. wartości te były nieznacznie wyższe i wynosiły łącznie 106 490,40 zł, w tym 60 310,33 zł z dotacji i 46,180,07 zł ze środków własnych. W Programie rządowym rozliczono 95 737,85 zł w tym 60 310,33 zł z dotacji i 35 427,52 zł¹⁴ ze środków własnych. Wartości rozliczone przez Gminę w ramach Programu rządowego odpowiadały zawartym umowom z Wojewodą Wielkopolskim. W styczniu 2021 r. koszt realizacji ww. zadania wynosił 7 878 zł¹⁵.

(akta kontroli str. 149-152b, 204-219)

W 2020 r., Gmina na realizację Programu rządowego otrzymywała od kwietnia do grudnia środki od Wojewody Wielkopolskiego w ośmiu transzach, w łącznej wysokości 63 000 zł, z czego 15 stycznia 2021 r. zwrócono 391,46 zł niewykorzystanej dotacji. Całość środków otrzymanych od Wojewody Urząd przekazywał, z wyjątkiem pierwszej transzy, w ciągu od dwóch do pięciu dni, do OPS. Pierwszą transzę otrzymaną 7 kwietnia 2020 r. przekazano do OPS po 28 dniach tj. 5 maja 2020 r., jednak ze względu na finansowanie dożywiania przez Gminę w okresie od stycznia kwietnia wyłącznie z własnych środków, nie miało to negatywnego wpływu na zapewnienie realizacji tego zadania.

(akta kontroli str. 153-203)

¹¹ Wartość ustalona aneksem z 3 października 2019 r. W umowie z 20 marca 2019 r. wartość ta wynosiła 44 735 zł. Udział własny Gminy określony zarówno w umowie z 20 marca 2019 r. jak i w aneksie końcowym określono na nie mniej niż 37% kosztów zadania w ramach modułu 1 i 2.

¹² Wartość ustalona aneksem z 2 października 2020 r. W umowie z 23 marca 2020 r. wartość ta wynosiła 44 180,70 zł. Udział własny Gminy określony zarówno w umowie z 23 marca 2020 r. jak i w aneksie końcowym określono na nie mniej niż 38,2% kosztów zadania w ramach modułu 1 i 2.

¹³ W poszczególnych kwartałach 2020 r. łączny koszt dożywiania wynosił: 22 190,40 zł, 33 394,97 zł, 18 495 zł i 30 763,92 zł.

¹⁴ W tym 2 217 zł z tzw. puli dyrektorskiej.

¹⁵ W tym 7 418 zł wykazane jako do rozliczenia w ramach Programu rządowego.

Urząd nie dysponował danymi o liczbie osób objętych działaniami pomocowymi w latach objętych kontrolą, o strukturze wydatków na pomoc w zakresie dożywiania¹⁶, o ogólnej liczbie zasiłków celowych lub świadczenia rzeczowego, ani o liczbie wydanych posiłków.

Sekretarz Gminy, informując o sposobie określania potrzeb w zakresie dożywiania, podała, że w 2020 r. ustalał je OPS, na podstawie comiesięcznych sprawozdań przekazywanych do Wojewody z wykorzystanych środków finansowych z dotacji. Informacje o zapotrzebowaniu na środki finansowe z dotacji na kolejny miesiąc, ustalane były na podstawie wydatków oraz potrzeb wynikających z bieżącego rozeznania wśród mieszkańców. Potrzeby w zakresie finansowania dożywiania poza Programem rządowym ustalane były na podstawie wydanych decyzji o pokrywaniu dożywiania dzieci w przedszkolach oraz ewentualnych zgłaszanych kolejnych wniosków w tym zakresie, na bieżąco. Jak wskazała, bieżący monitoring prowadzony przez OPS – w tym również w stanie zagrożenia epidemicznego, pozwalał określić potrzeby w zakresie dożywiania i zastąpienia posiłków w szkole zasiłkami celowymi na ten cel. Potrzeby na realizację zadań na 2021 r. ustalane były przez OPS na podstawie wydatków w roku poprzednim, przy czym comiesięczne sprawozdania i zapotrzebowania przekazywane systemem CAS¹⁷ pozwalają na ewentualne zwiększenie lub zmniejszenie środków finansowych, w zależności od zapotrzebowania.

(akta kontroli str. 151, 152, 259)

Informując natomiast, w jaki sposób realizowano zadania pomocowe w zakresie dożywiania dzieci i młodzieży, w tym po wprowadzeniu nauki zdalnej/hybrydowej w związku z epidemią Covid-19 i zmianami w funkcjonowaniu placówek oświatowych, Sekretarz Gminy wskazała, że rodzinom, w których dzieci były dożywiane w formie posiłków w szkole, a z uwagi na zmiany w funkcjonowaniu placówek oświatowych (zamknięcie szkół) nie były realizowane, OPS wypłacał zasiłki celowe na zakup żywności.

(akta kontroli str. 259)

Na stronach internetowych Urzędu oraz podległego mu OPS nie było informacji o możliwości uzyskania pomocy w zakresie dożywiania. Sekretarz Gminy, wyjaśniając w jaki sposób osoby zainteresowane uzyskaniem takiego wsparcia mogły uzyskać te informacje, w szczególności w okresie zamknięcia Urzędu i OPS w czasie pandemii COVID-19, wskazała, że na stronie internetowej Urzędu znajdują się informacje o adresie, godzinach otwarcia, numerach telefonu, adresie e-mail oraz katalogu najważniejszych spraw, którymi zajmuje się OPS. Wskazała, że ww. katalog spraw nie ma charakteru zamkniętego oraz, że szczegółowe informacje dotyczące zakresu udzielanych świadczeń, osoby wymagające wsparcia uzyskują

¹⁶ Np. o średnim koszcie posiłków, kwotach zasiłków celowych, kosztów świadczeń rzeczowych o wartościach wydatkowanych na poszczególne formy pomocy.

¹⁷ Centralna Aplikacja Statystyczna. Podstawową funkcją oprogramowania jest wspieranie procesu zbierania sprawozdań w zakresie pomocy społecznej, wykonanych w oparciu o przygotowane i rozdystrybuowane formularze. Proces ten jest realizowany przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej oraz Wydziały Polityki Społecznej w Urzędach Wojewódzkich.

od pracownika socjalnego OPS w zależności od sytuacji w jakiej się znajdują, w szczególności po przeprowadzeniu wywiadu środowiskowego. Podała, że osoby, które są zainteresowane wsparciem z zakresu pomocy społecznej, najczęściej zgłaszają się bezpośrednio do OPS, bądź komunikują się z nim telefonicznie lub mailowo. Taki sposób komunikacji obowiązywał również w czasie pandemii COVID-19, bowiem pomimo zamknięcia OPS, wejście do niego było możliwe po rozmowie telefonicznej z pracownikiem.

Wyjaśniając, czy Urząd posiada wiedzę w jaki sposób informowano o możliwości uzyskania wsparcia w zakresie dożywiania dzieci także poza dniami szkolnymi (poza szkołą), rodziców – w szczególności tych dzieci, które korzystały z dożywiania w formie posiłku w szkole w dni szkolne, Sekretarz Gminy podała, że Urząd posiadał ogólną wiedzę dotyczącą form wsparcia oferowanego przez OPS, jako jednostkę podległą. W kwestii uzyskiwania szczegółowych informacji, osoby zainteresowane kierowane były bezpośrednio do OPS. Wskazała, że taki mechanizm funkcjonuje również w zakresie dożywiania dzieci.

(akta kontroli str. 266, 267)

1.3. W regulaminie organizacyjnym Urzędu nie przypisano zadań związanych z udzielaniem pomocy w zakresie dożywiania żadnej komórce organizacyjnej.

(akta kontroli str. 6, 7, 10-78)

W gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych obowiązującej od 1 stycznia 2017 r.¹⁸ (dalej: strategia), przedstawione zostały wyniki diagnozy społecznej w zakresie problemów społecznych, w tym odnoszące się do kategorii powodów udzielania pomocy (np. ubóstwo, bezdomność), liczby rodzin objętych pomocą społeczną, form świadczeń społecznych. Zawarto w niej również prognozę zmian w okresie objętym strategią, zakładającą zmniejszenie czynników wpływających na potrzebę dożywiania dzieci i młodzieży¹⁹. Sformułowane cele strategiczne odnosiły się do zdiagnozowanych problemów społecznych występujących na terenie Gminy. Celom strategicznym zostały przypisane główne kierunki realizacji zadań. W celu strategicznym (nr 4) *Wzmacnianie rodzin w prawidłowym funkcjonowaniu*, zaplanowano kierunek niezbędnych działań pn. „zapewnienie dzieciom i młodzieży odpowiednich warunków do życia i rozwoju”, w ramach którego, jeden ze wskaźników realizacji odnosił się do liczby dzieci i młodzieży objętych pomocą w formie dożywiania.

W sprawozdaniu z działalności OPS za 2019 r. oraz w sprawozdaniu z realizacji strategii za ten rok wykazano m.in., że w ramach Programu rządowego zapewniono bezpłatne dożywianie dla 46 dzieci w szkole i przedszkolu.

W Urzędzie, w zakresie zapewnienia skutecznego wsparcia dzieci i uczniów w obszarze dożywiania w związku z wystąpieniem na terenie Polski stanu zagrożenia epidemicznego, a następnie stanu epidemii COVID-19

¹⁸ Wprowadzonej uchwałą nr XXIV/275/16 Rady Gminy Suchy Las z dnia 24 listopada 2016 r. w sprawie Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Suchy Las na lata 2017-2025, na podstawie projektu przygotowanego przez OPS.

¹⁹ Założono w zakresie zdiagnozowanego problemu społecznego – ubóstwa, bezrobocia i wykluczenia społecznego, np. poprawę warunków życia mieszkańców, zwiększanie dostępu do rynku pracy, aktywizację bezrobotnych, wzrost liczby zatrudnionych w wyniku powstawania nowych miejsc pracy.

nie identyfikowano żadnych problemów.

(akta kontroli str. 84-148, 257-259)

Rada Gminy Suchy Las podejmowała uchwały o podwyższeniu kryterium dochodowego a także inne uchwały związane z problematyką dożywiania. Od 1 stycznia 2019 r. podwyższono do 150% kryterium dochodowe, o którym mowa w art. 8 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej²⁰, uprawniające do przyznania nieodpłatnie pomocy w zakresie dożywiania w formie świadczenia pieniężnego na zakup posiłku lub żywności dla osób objętych Programem rządowym²¹. Również na mocy uchwały Rady Gminy, od 1 stycznia 2019 r., odstąpiono od żądania zwrotu wydatków w zakresie dożywiania w formie zasiłku albo świadczenia rzeczowego w postaci produktów żywnościowych dla osób i rodzin korzystających z ww. Programu, jeżeli dochód osoby nie przekracza 150% kryterium dochodowego, o którym mowa w art. 8 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej²².

Celem obowiązującego od początku 2019 r. programu osłonowego było ograniczenie zjawiska niedożywienia wśród mieszkańców Gminy, w szczególności wśród dzieci i młodzieży z rodzin o niskich dochodach lub znajdujących się w trudnej sytuacji. Zgodnie z założeniami, w ramach tego programu udziela się wsparcia dzieciom do czasu podjęcia nauki szkolnej oraz uczniom do czasu zakończenia szkoły ponadpodstawowej. W szczególnie uzasadnionych przypadkach, gdy uczeń lub dziecko wyraża chęć zjedzenia posiłku, dyrektor szkoły lub przedszkola informuje OPS o potrzebie udzielenia pomocy w formie posiłku, a przyznanie pomocy odbywa się bez wydania decyzji administracyjnej oraz bez przeprowadzenia rodzinnego wywiadu środowiskowego, przy czym liczba dzieci lub uczniów, którym pomoc mogłaby być przyznana w ten sposób nie mogła przekroczyć 20% liczby uczniów i dzieci otrzymujących posiłek na terenie Gminy w poprzednim miesiącu kalendarzowym, a we wrześniu tej liczby z czerwca. Program był finansowany ze środków własnych Gminy oraz dotacji z budżetu państwa, otrzymanej w ramach Programu rządowego. Podmiotem realizującym program osłonowy był OPS we współpracy z innymi jednostkami organizacyjnymi Gminy (szkołami gminnymi) oraz podmiotami prowadzącymi szkoły lub przedszkola niepubliczne, do których uczęszczają dzieci i młodzież z terenu Gminy. Koordynatorem programu osłonowego był OPS. W ramach monitoringu programu gminnego założono sporządzanie rocznej informacji, będącej elementem składowym rozliczenia Programu rządowego, nie określając przy tym formy i adresata ww. informacji.

(akta kontroli str. 79-83)

Wyjaśniając komu i w jakiej formie miało być składane sprawozdanie z ww. programu osłonowego, Sekretarz Gminy podała, że realizacja tego obowiązku przez OPS jako koordynatora programu osłonowego była utożsamiana ze sporządzeniem informacji rocznej z realizacji Programu rządowego, przekazywanej Wojewodzie. Wskazała, że z wyjaśnień dyrektora OPS w tej sprawie wynikało, że powodem, dla którego nie sporządzano osobnej pisemnej rocznej informacji dotyczącej realizacji programu osłonowego, było taka interpretacja założeń programu osłonowego.

²⁰ Dz. U. z 2020 r. poz. 1876.

²¹ Wprowadzono uchwałą nr IV/48/19 Rady Gminy Suchy Las z dnia 31 stycznia 2019 r.

²² Wprowadzono uchwałą nr IV/49/19 Rady Gminy Suchy Las z dnia 31 stycznia 2019 r.

Podana przy tym, że Wójt otrzymywał informacje w zakresie realizacji programu osłonowego finansowanego ze środków własnych Gminy, podczas bezpośrednich spotkań z Dyrektorem, podsumowujących działalność OPS w każdym roku.

(akta kontroli str. 264, 265)

1.4. Roczne informacje o realizacji Programu rządowego do Wojewody za lata 2019 i 2020 składał OPS w formie elektronicznej (poprzez system CAS).

Zgodnie z pkt IV.1.2 ppkt 3 Programu rządowego, do zadań Wójta należy:

1. Koordynowanie modułu 1 i 2 Programu w gminie,
2. Przyznawanie pomocy wynikającej z Programu za pośrednictwem dyrektora OPS,
3. Przekazywanie rocznej informacji o realizacji modułu 1 i 2 Programu w gminie do właściwego wojewody.

Z ww. trzech zadań Wójt delegował realizację w jego imieniu, zadania nr 2 poprzez udzielenie upoważnienia do wydawania decyzji administracyjnych w indywidualnych sprawach z zakresu pomocy społecznej przez dyrektor OPS i jej zastępcę.

(akta kontroli str. 151,152, 220-225, 259)

Sekretarz Gminy informując, w jaki sposób Wójt koordynował i monitorował w 2020 r. realizację modułu 1 i 2 Programu w Gminie, skoro posiadał jedynie dane o łącznym koszcie dożywiania i udziale w nim środków z dotacji celowej, a nie posiadał pozostałych danych o strukturze wydatków na pomoc w zakresie dożywiania²³ i nie znał danych o: ogólnej liczbie osób objętych dożywianiem w tym dzieci i uczniów korzystających z posiłków, zasiłków celowych lub świadczenia rzeczowego, liczbie posiłków oraz o liczbie placówek oświatowych realizujących dożywianie oraz wyjaśniając dlaczego roczne informacje za lata 2019 i 2020, o których mowa w pkt 3 zadań wójta, nie były przekazywane przez Wójta do Wojewody Wielkopolskiego, lecz podpisywane i przekazywane były przez pracowników OPS podała, że OPS w swoich zadaniach ma przypisaną realizację programów osłonowych, w tym programu osłonowego, będącego ściśle powiązaniem z Programem rządowym. OPS jest jego koordynatorem, realizatorem i monitoruje program. Jej zdaniem, przekazywanie rocznych informacji należy również do zadań OPS, ponieważ sprawozdania są częścią składową prowadzonych postępowań.

Podkreśliła, że zgodnie z art. 17 ust. 1 pkt 17 ustawy o pomocy społecznej, sporządzanie sprawozdawczości oraz przekazywanie jej właściwemu wojewodzie, w formie dokumentu elektronicznego, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego, należy do zadań OPS. Tym samym wskazała, że w jej ocenie, biorąc pod uwagę powyższe, osobne upoważnienia do przekazywania sprawozdań z realizacji Programu nie były wymagane.

(akta kontroli str. 256-259)

Sekretarz Gminy odnosząc się do kwestii podejmowania przez Wójta w latach 2019 i 2020, w ramach uprawnienia do formułowania „ustaleń”, jakimi ma się kierować OPS przy realizacji zadań z zakresu dożywiania, podała, że art. 110 ust. 3 ustawy o pomocy społecznej nadaje wójtowi uprawnienie, a nie obowiązek formułowania

²³ Np. o średnim koszcie posiłków, kwotach zasiłków celowych, kosztów świadczeń rzeczowych o wartościach wydatkowanych na poszczególne formy pomocy.

szczegółowych ustaleń dla OPS. Poinformowała, że wyrazem skorzystania przez Wójta z tego uprawnienia było m.in. wydanie 23 marca 2020 r. zarządzenia nr 46/2020 w sprawie określenia szczególnych form udzielania pomocy dla lokalnej społeczności Gminy w związku z wystąpieniem lub możliwością wystąpienia sytuacji kryzysowej z powodu rozprzestrzeniania się wirusa SARS CoV-2 na obszarze Gminy. Ponadto podkreśliła, że w uchwale nr IV/50/19 Rady Gminy z 31 stycznia 2019 r. w sprawie programu osłonowego (w punkcie IV programu) jednoznacznie określono, że koordynatorem programu osłonowego jest OPS, oraz że program ten jest realizowany we współpracy z innymi samorządowymi jednostkami organizacyjnymi gminy oraz szkołami lub przedszkolami prowadzonymi przez inne samorządy gminne albo podmiotami prowadzącymi szkoły lub przedszkola niepubliczne, do których uczęszczają dzieci i młodzież z terenu Gminy. Wykonanie wymienionej uchwały, jako aktu prawa miejscowego, Rada Gminy powierzyła Wójtowi. Zatem nadzór Wójta nad realizacją zadań z zakresu dożywiania prowadzony był kompleksowo, jako nadzór nad sprawnym działaniem OPS i nadzór nad należytym wykonywaniem obowiązków służbowych przez dyrektora OPS.

Sekretarz Gminy wyraziła stanowisko, że Wójt pełnił nadzór nad realizacją zadania w zakresie dożywiania, jak i wszystkich pozostałych zadań z zakresu pomocy społecznej, zapoznając się z przedkładanymi sprawozdaniami i informacjami z realizacji planu finansowego OPS.

(akta kontroli str. 268-270)

W powyższym kontekście NIK wskazuje na to, że z ustaleń kontroli przeprowadzonej równolegle w OPS wynika, iż nie wszystkim dzieciom zapewniono nieprzerwaną pomoc w zakresie dożywiania, co było konsekwencją tego, że w okresie listopada i grudnia 2020 r., zmiana formy pomocy z posiłku w szkole na zasiłek celowy, w odniesieniu do 14 uczniów z terenu Gminy, nastąpiła nawet po upływie trzech tygodni po zaprzestaniu wydawania posiłków w szkołach. Tymczasem, zapewnienie pomocy w obszarze dożywiania miało szczególne znaczenie po wprowadzeniu w listopadzie 2020 r. zmian w funkcjonowaniu placówek oświatowych wynikających z wprowadzenia stanu zagrożenia epidemicznego a następnie stanu epidemii. Sytuacja ta wskazuje, zdaniem NIK, na potrzebę zwrócenia uwagi (w ramach uprawnień władczych przysługujących Wójtowi w stosunku do OPS) na konieczność zachowania ciągłości realizacji obowiązków w zakresie dożywiania, określonych w art. 7 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym i art. 17 ust. 14 ustawy o pomocy społecznej.

(dowód akta kontroli str. 280-318)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

IV. Uwagi i wnioski

W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości, Najwyższa Izba Kontroli odstępuje od formułowania uwag i wniosków.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Poznaniu. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Poznań, 26 lutego 2021 r.

Najwyższa Izba Kontroli

Delegatura w Poznaniu

Kontrolerzy

Dyrektor

Joanna Piasecka-Girguś

z up. Grzegorz Malesiński
p.o. Wicedyrektora

Starszy inspektor kontroli
państwowej

.....
podpis

.....
podpis

Paweł Siuda

Główny specjalista kontroli
państwowej

.....
podpis